

Skønne ting til
mange mennesker

 FORTSÆTTES SIDE 2

FOTO: VEJEN KUNSTMUSEUM // REDIGERET AF: BJARNE RIIS JØRGENSEN // LAYOUT: FINN MIKALSKI

Skønne ting til mange mennesker. FORTSÆT FRA FORRIGE SIDE

KUNST. ★★★★★ Mogens Ballins værksted skabte kunsthåndværk, som de fleste havde råd til. En fornem udstilling i Vejen viser hvordan.

Mogens Ballin (i anden række, med fuldsæg og pipe) fotograferet sammen med sine medarbejdere omkring 1903. Fra udstillingskataloget.

Af Bent Blüdnikow

Mogens Ballins værksted har lavet nogle af vores smukkeste smykker og kunstgenstande fra begyndelsen af det 20. årh. Det vil man kunne se i Vejen Kunstmuseums omfattende udstilling af hans værker, der har lagt hovedvægten på hans værksteds produktion fra 1900 til 1907. Værkstedet lå i København, og her fik Mogens Ballin ansat tidens bedste kunstnere og håndværkere, bl.a. den unge Georg Jensen.

Det er lykkedes museet gennem samarbejde med andre museer og familien at få et meget repræsentativt udsnit af Mogens Ballins værksteds produktion.

Perioden 1880-1915 blev en storhedstid for dansk kunsthåndværk, hvor kunstneriske ambitioner gik hånd i hånd med tidens efterspørgsel på smukke ting. Tidens kunstretning blev

kaldt jugendstil eller art nouveau eller arts and crafts, men fik i Danmark benævnelsen skønvirke. Fra tiden kender offentligheden nok bedst Th. Binesbøll og Georg Jensen, men med udstillingen kan vi nu placere Mogens Ballin sikkert blandt Danmarks betydeligste inspiratorer og kunstnere.

Ballins værksted arbejdede gerne med billigere metaller end sølv, som f.eks. tin, men man skal ikke tage fejl og tro, at Mogens Ballin blot lavede smukke ting i tidens skønvirkestil for at tilfredsstille købek Publikum. Der lå et inderligt følt kunstnerisk motiv bag værkerne.

Fornemt katalog

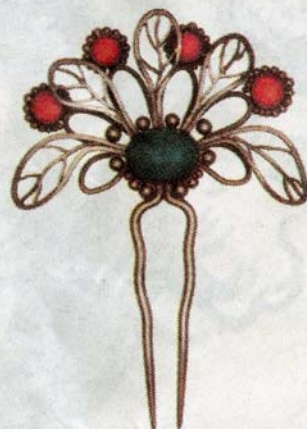
I museets fornemme katalog forklares Ballins placering i både europæisk og dansk kunst i tiden fra 1800-tallets slutning. Ballin var internationalt orienteret og opholdt sig i Frankrig, hvor han havde

kontakt med tidens førende europæiske kunstnere. Der lå i tidens kunstbevægelse et stærkt socialt engagement, og hans ting var et bud på nye enkle og ægte brugsgenstande, der kunne købes af et stort publikum. Værkstedets genstande blev alle udført af de bedste formgivere og håndværkere, så de i sig selv fremstår som unikke kunstværker.

Stærkt repræsenteret er værkstedets mange tingenstande, der viser, hvor smukt dette metal kan anvendes, men størst indtryk gør smykkerne, hvor skønvirkes udtryksformer har fundet en harmoni med metal og sten.

Udstillingen og katalog er smukt illustreret bl.a. af Mogens Ballins egne fotografier, der findes på glasplader, og vennen og kunstneren Ludvig Fjends oliemalerier af familien.

bbl@berlingske.dk

Hårnål med sten. Fra udstillingskataloget.

»MOGENS BALLINS VÆRKSTED«: Vejen Kunstmuseum, frem til 14. november 2010. I forbindelse med udstillingen har Vejen Kunstmuseums Forlag udgivet Teresa Nielsen (red.): »Mogens Ballins værksted« med artikler af bl.a. Teresa Nielsen, Mirjam Gelfer-Jørgensen og Charlotte Christensen. 259 sider, 200 kr.

Skønvirkekunstner og religiøs sværmer

Dansk kunsthåndværk havde i begyndelsen af 1900-tallet en guldalder. Stilen kaldes skønvirke, og central for dens succes var Mogens Ballin.

Af Bent Blüdnikow

Mogens Ballin blev født i 1871 og voksede op som enebarn i et velhavende københavnsk borgerhjem. Han havde mulighed for at udleve sine kunstneriske drømme, og pariserrejser fra 1880'erne bragte ham i kontakt med malere som franske Paul Gauguin og hollandske Jan Verkade. De rejste til Bretagne og tilsluttede sig kunstnergruppen Les Nabis (Profeterne), og de håbede at skabe en ny og renere form for kunst, hvor de kunne give udtryk for en dybere åndelighed, hvor selve kunstværket kun var ydmyghedens symbol på den åndelige stræben.

I gruppen var der også et religiøst sværmeri, og under besøg i Italien blev Mogens Ballin i stadigt højere grad grebet af katolicismen. Ballin forlod sin jødiske tro og blev katolik. Hans konvertering skabte stor sorg hos hans mor, Ida, men hun accepterede dog i sidste ende hans valg.

Symbolisme

I København blev Mogens Ballin tilknyttet kredsen omkring digteren Johannes Jørgensen og hans tidsskrift Taarnet, hvor symbolistiske

og religiøse idealer kom til udtryk og farvede tidsånden og kunstnerne.

I 1896 mødte han sit livs kærlighed i form af Marguerite d'Auchamp, som han giftede sig med. De fik fem børn. Da Marguerite døde tidligt – i 1907 – sørgede Mogens Ballin som enefar for at opdrage sine børn, samtidig med at han drev sit stadigt mere omfattende værksted og en forretning i Skoubogade. Samtidig var han kunstformidler og introducerede europæiske kunstnere i Danmark.

Også udlandet var opmærksom på Mogens Ballins værker, og i Tyskland købte man hurtigt op af hans produktion. Det var hustruens død, der var årsagen til, at han i 1907 solgte sin forretning, og han brugte nu sine kræfter på pædagogisk arbejde i katolske kredse. Imidlertid var Mogens Ballin kræftsyg, og han døde i 1914. Ved hans død overgik børnenes opdragelse til hans mor Ida, der holdt fast ved sin jødiske tro, men lod børnene forblive katolske. Af de fem børn blev de fire katolske præster og nonner. Kun den ældste datter, Esther, stiftede sin egen familie.

bbl@berlingske.dk

Kunst i stationsbyen

Hvis man kører til den godt gemte stationsby Vejen, kan man henslæbe sin tid hos hovedgadens bager en lørdag eftermiddag, for alt andet er lukket. Altså bortset fra byens fantastiske kunstmuseum, der er en perle med kunstværker på internationalt niveau. Hvordan havnede dette smukke museum dog her?

Af Bent Blüdnikow

Hvis man kommer kørende fra København og passerer Kolding, kan man stikke ind i landet, hvor man efter 40 minutters kørsel når Vejen. Forhåbentlig tager ingen borgere i Vejen anstød af, at man betegner byen som en af de mindre sprælske i Jylland. Det er en af disse jyske stationsbyer, der kan prale med en hovedgade, men hvor alt er lukket om lørdagen efter kl. 13.00, og hvor en jysk tristesse sænker sig over den lille by.

Og så har stationsbyen faktisk et af Dan-

marks mest spændende museer. Med en lidt mærkværdig arkitektur og en samling forrygende skulpturer i forgården er det et sted, der lokker én til at undre sig over, hvordan mon skulpturer og museum er havnet dér? Det viser sig, hvis man går ind i museets lyse indre, at der er tale om særdeles smukke rum, der indeholder nogle af vore vigtigste kunstneriske værker fra den kunstretning, som man kalder symbolismen. Det var en europæisk åndelig bevægelse, der forsøgte at indfange skønheden med symbolfarvet kunstsprog. I Danmark blev det en af tidens stærkeste kunstneriske formsprog, der fostrede nogle af vores bedste kunstnere.

En af dem var billedhuggeren Niels Hansen Jacobsen (1861-1941), hvis karakteristiske skulpturer med mytologiske og teologiske temaer havde stor virkning. Han var en kunstner af international format og var barnefødt i Vejen.

Afvist af bryggeren

Hans kunst var nu ikke ligefrem velset i Danmark i begyndelsen af det 20. århundrede, og bl.a. brygger Carl Jacobsen afviste at købe hans samling for at sikre værkerne for eftertiden. En tid lang stod de i kælderen under ruinerne af Christiansborg Slot, men da Niels Hansen Jacobsen i 1907 flyttede til barnhedsbyen, fulgte samlingen med og blev opmagasineret i hans fars lade.

Efter mange bønskrifter og forsøg på at etablere et museum, lykkedes det faktisk lokale kræfter i 1923 at få grønt lys til en byggeplan med Niels Ebbesen Grue som arkitekt. Bygningen er en lang »lade«, brudt af to prægnante kupler, hvor lyset kommer ind. Udgiften for hele bygningen blev på 47.000 kr. (ja, tænk engang!), hvoraf Niels Hansen Jakobsen

måtte betale en del selv. Men 1. juli 1924 blev museet indviet og det fik efterhånden flere udvidelser, hvoraf den væsentligste var den gamle biblioteksbygning, der blev forbundet med den oprindelige bygning med en lav gallerigang.

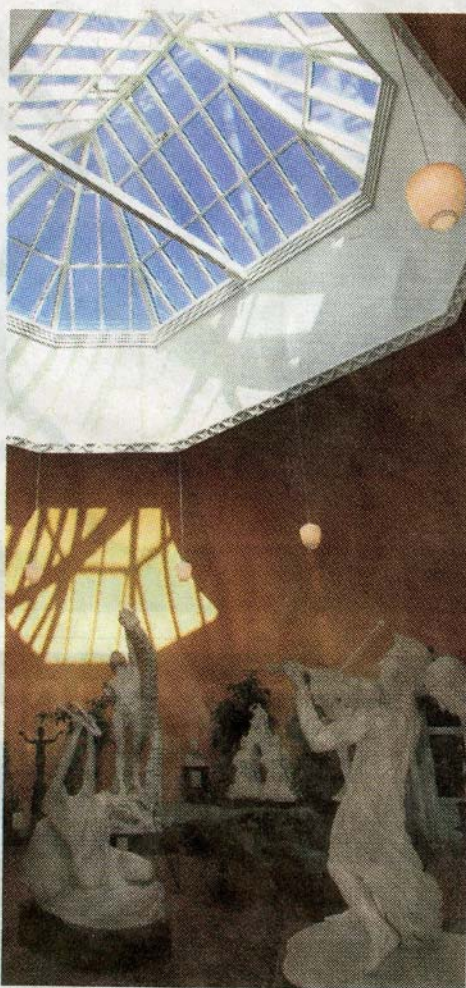
Kunstmuseet forblev ikke en udstilling om kun Jacobsen, men udviklede sig efterhånden i samarbejde med Ny Carlsberg Fondet til at indeholde andre kunstnere fra begyndelsen af det 20. århundrede. Efterhånden fyldte andre af symbolismens hovedkræfter, som Rudolph Tegner, Jens Lund, Ejnar Nielsen og andre rummene. Foruden malerier og skulpturer ejer museet også en fin samling keramik. Mange af de danske kunstnere i perioden var multikunstnere. De malede, skabte brugskunst i forskellige metaller og lavede keramik, og det ses af museets samlinger og udstillinger.

Satsninger

Som andre provinsmuseer er der begrænset økonomi. Teresa Nielsen er museets leder, og hun har markeret sig med en række store satsninger de senere år. Der har været udstillinger med bl.a. dansk keramik, smykkekunstneren Siegfried Wagner og moderne dansk kunst, og lige nu er det den danske kunstner Mogens Ballin, der pryder rummene. Disse udstillinger har både kastet flotte og omfattende kataloger af sig, men har også medført, at man på kunstmuseets hjemmeside kan finde kunstnernes værklistes.

Museet koster årligt godt 3,5 millioner kr. at drive, hvoraf Vejen kommune betaler godt to tredjedele. Der kommer årligt godt 13.000 besøgende.

bbl@berlingske.dk

Vejle Kunstmuseum er opført i 1924 og fyldt med værker fra den kunstrening, som man kalder symbolismen. Foto: Claus Fisker